

dr. Kajetan Gantar.
nonagenarius

SLOVENSKA MATICA
USTANOVljena 1864

Univerza v Ljubljani
FILOZOFSKA
FAKULTETA

Življenje in delo

Kajetan Gantar, rojen 11. oktobra 1930 v Ljubljani, dr. literarnih znanosti, klasični filolog in prevajalec, upokojeni redni profesor za latinski jezik in književnost na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Osnovno šolo je obiskoval v Celju, gimnazijo v Lienzu in v Ljubljani. Po maturi (1950) je študiral klasično filologijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani, kjer je 1953 prejel študentsko Prešernovo nagrado in leta 1954 diplomiral. Po odsluženi vojaški obveznosti je služboval kot gimnazijski profesor na Ptuj (1954–1956), nato študiral za doktorat in promoviral 1958. Potem se je najprej zaposlil kot referent za znanstvene zavode pri republiškem Sekretariatu za kulturo (1958–1962). 1962 je bil izvoljen za asistenta za latinski jezik in književnost na Filozofski fakulteti v Ljubljani, kjer je nato 1967 dosegel naziv docenta, 1972 naziv izrednega in 1978 rednega profesorja za latinski jezik in književnost. Pred tem ali ob tem se je znanstveno izpopolnjeval v Parizu, Ženevi, Heidelbergu, na Dunaju. Večkrat je bil predstojnik oddelka za klasično filologijo, 1983–1985 prodekan Filozofske fakultete v Ljubljani. Poleg latinske književnosti je ves čas, še dve leti po upokojitvi (1997), predaval tudi grško književnost.

Ob tem je v letih 1981–1996 s presledki enajst semestrov kot gostujoči redni profesor predaval grško in rimsko književnost na univerzi v Gradcu. Kot gost je imel več predavanj na univerzah v Padovi, Sieni, Pavii, Trstu, Benetkah, Bariju, Zagrebu, Skopju, Novem Sadu, Dunaju, Salzburgu, Innsbrucku, Mannheimu, Regensburgu, Heidelbergu, Mainzu, Louvainu, Gentu ter na akademijah in znanstvenih inštitutih v Beogradu, Solunu, Skopju, Novem Sadu, Comu, za slovenske rojake tudi v Torontu, Clevelandu, Buenos Airesu.

S predavanji in referati je sodeloval na mednarodnih kongresih, simpozijih ali drugih znanstvenih srečanjih v Budimpešti, Constanti, Gentu, Klosterneuburgu, Rimu, Parizu, Berlinu, Assisiju, Gorici, Perugii, Palermu, Trentu, Neaplju, Montelli, Atenah, Bambergu, Würzburgu, Louvainu, Jyväskyläju (na Finskem), pa tudi na znanstvenih in strokovnih srečanjih v Sloveniji, v nekdanji Jugoslaviji (v Dubrovniku, Novem Sadu, Beogradu, Skopju, Zagrebu, Ohridu) in v zamejstvu (v Gorici, Trstu, Gradežu, Devinu, Celovcu, Tinjah, na Višarjah).

Od 1974 je sourednik časopisa *Živa antika* (v Skopju). V letih 1975–1985 je bil član

Mednarodnega biroja za probleme pouka klasičnih jezikov (v Gentu) in uredniškega odbora časopisa *Didactica Gandensia*. V letih 1977–1980 je bil predsednik Društva za antične in humanistične študije Slovenije, 1980–1983 predsednik Zveze društev za antične študije Jugoslavije, 1983–1985 predsednik Društva slovenskih književnih prevajalcev, 1983–1988 član pravopisne komisije pri SAZU, 1981–1996 član odbora za novi slovenski prevod Svetega pisma, 1993–1999 predsednik državne maturitetne komisije za latinščino.

27. maja 1993 je bil izvoljen za dopisnega (izrednega) člana, 27. maja 1997 za rednega člana Slovenske akademije znanosti in umetnosti. 1996–2002 je bil zastopnik Slovenije v Stalnem komiteju za humanistiko pri Evropski znanstveni fundaciji (ESF, s stalnim sedežem v Strasbourgu). Od leta 1997 je delegat SAZU v Mednarodni zvezi akademij (UAI, s stalnim sedežem v Bruslju). 1999–2005 je bil podpredsednik SAZU.

Že kot študent je v *Živi antiki* objavil nekaj člankov o kompoziciji Horacijevih *Pisem*, zlasti o vlogi t. i. »zlatega reza« (sectio aurea) v *Pismu o pesništvu*, ki se v tuji strokovni literaturi še danes citirajo. Nadaljeval je z raziskavami strukture Horacijeve osrednje pesniške zbirke *Carmina*, kjer je opozoril na zakonitosti, po katerih si v njej sledijo kitični in metrični sistemi (zlasti asklepiadske kitice). Ob teh raziskavah se je poglobljal tudi v idejno ozadje Horacijeve poezije in pri tem (v nasprotju z ustaljenim pretiranim poudarjanjem epikurejskih prvin) opozarjal tudi na usedline akademske filozofije, s katero se je pesnik seznanil med mladostnim študijem v Atenah in ki je nato našla izraz v opevanju etičnega ideala »prijateljstva s samim seboj« (amicus sibi). Izvor in razvoj tega pojma je raziskoval – vzporedno z raziskavo slovničnega pojava t. i. »ponotranjenih refleksivnih formul« – od prvih aluzij pri grških tragikih preko Platona in Aristotela do Horacija in še naprej, do Seneke in Avguščina. Izsledke je objavljala v *Živi antiki*, pa tudi v nemških, belgijskih in italijanskih strokovnih revijah. Objavil je tudi interpretacije dveh manj jasnih pasusov v Aristotelovi *Poetiki*, ki so ključnega pomena za razumevanje tega najbolj odmevnega Aristotelovega teksta. Z razpravami, objavljenimi v italijanskih, švicarskih, nemških revijah, je prispeval k prepoznavnosti nekaterih zastrtih namigov pri bizantinskem zgodovinarju

Prokopiju. Opozarjal je tudi na nekatere manj znane ali nezapažene latinske pisce iz naših krajev (npr. Hermann de Carinthia, Andreas Divus, Syferidus Suewus), interpretiral latinsko verzifikacijo škofa Tomaža Hrena, Valvasorja, operozov, pa tudi novejših latinistov. Posebno pozornost je posvečal antičnim odmevom in motivom pri Prešernu, prav tako tudi pri drugih naših pesnikih in pisateljih (Valentin Vodnik, Anton Aškerc, Simon Gregorčič, Joža Lovrenčič, Oton Župančič, Alojz Rebula). V seriji Literarni leksikon je objavil zvezke *Helenizem* (1978), *Grške lirične oblike in metrični obrazci* (1979) in *Antična poetika* (1985). Svoje izsledke o Horaciju je strnil v knjigi *Studije o Horaciju* (1993).

Uveljavil se je tudi kot prevajalec, med drugim je poslovenil Homerja, Hezioda, Pindara, Sapfo, Ajshila, Sofokla, Evripida, Aristotela, Teofrasta, Teokrita, Heronda, Plutarha, Prokopija, Plavta, Terencija, Katula, Propercija, Horacija, Ovidija, iz grščine tudi več svetopisemskih knjig in iz latinščine nekaj srednjeveških besedil. K svojim prevodom je napisal izčrpne spremne študije, prav tako k ponatisu Sovretovih *Starih Grkov* in k Sovretovim prevodom, ki jih je posodabljal (npr. *Dnevnik cesarja Marka Avgrelija*, Plutarhovi *Življenjepisi velikih Grkov in Rimljanov*, Avguštinove *Izpovedi*). – Objavil je tudi dve knjigi spominov: *Utrinki ugaslih sanj* (2005) in *Zasilni pristanek* (2012).

Za antologijo in prevod *Rimske lirike* je prejel Sovretovo nagrado (1969), za prevod dveh Plavtovih komedij nagrado Prešernovega sklada (1972).

1984 je bil izvoljen za rednega člana Academiae Latinitati Fovendae (v Rimu), 1985 za dopisnega člana Accademie Properziane (v Assisiju), 1994 za člana Inštituta za srednjevropska kulturna srečanja (IICM v Gorici) in za člana Görres-Gesellschaft für Pflege der Wissenschaft (v Kölnu), 2006 za dopisnega člana Makedonske akademije znanosti in umetnosti.

Imenovan je bil za zaslužnega profesorja Univerze v Ljubljani (1997), izvoljen za častnega člana Društva slovenskih književnih prevajalcev (2003), Društva za antične in humanistične študije Slovenije (2006), Celjske Mohorjeve družbe (2009) in za častnega senatorja Teološke fakultete Univerze v Ljubljani (2009).